

Daniil KONONENKO

Dyplomacja publiczna Polski. Edukacja jako skuteczne narzędzie dyplomacji publicznej

Wprowadzenie

Gdzie kończy się dyplomacja tradycyjna, tam zaczyna się dyplomacja publiczna. To stwierdzenie dobrze charakteryzuje obecną erę globalizacji. Dyplomacja tradycyjna przestaje być narzędziem kluczowym w realizacji polityki zagranicznej. Nowoczesne państwa, dostosowując się do współczesnych tendencji, zaczęły prowadzić bardziej agresywną politykę zewnętrzną. Ta agresywność nie polega na wywołaniu konfliktu zbrojnego lub podgrzewaniu wrogości, lecz tylko na wykorzystaniu różnych narzędzi wpływu. Najbardziej skutecznymi instrumentami są przede wszystkim kontakty ludzkie. Rządy dostrzegły w kontaktach międzyludzkich wielki potencjał w realizacji swoich interesów. Kontakty pozarządowe na poziomie zwykłych obywateli różnych państw przekształciły się w narzędzie państwowe w Stanach Zjednoczonych Ameryki, gdzie to zjawisko nazwano „public diplomacy”. Stany Zjednoczone doceniły rolę, którą pełnili zwykli obywatele w polepszeniu wizerunku swojego kraju, nawiązując współpracę z innymi narodami poprzez kulturę, sport, turystykę, handel. Amerykanie określili dyplomację publiczną jako komunikację „People to people” (P2P), czyli bezpośrednie nawiązanie kontaktów narodowych na najniższych poziomach społecznych¹.

---

¹ B. Ociepka, *Miękka siła i dyplomacja publiczna Polski*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2013, s.71

Polska dyplomacja publiczna jest niezwykle ważnym elementem polityki zagranicznej państwa. Polacy doceniają możliwości nowej polityki zagranicznej poprzez wykorzystanie P2P środków komunikacji. Zwłaszcza obecnie Polska potrzebuje szczególnego wsparcia innych krajów, również sąsiadów na wschodzie, którzy intensywnie zabiegają o włączenie do struktur europejskich. Lobby w Unii Europejskiej, które prowadzi Polska w interesie wschodnich sąsiadów, jest bardzo znaczącym elementem, aczkolwiek, pełniąc taką rolę, rząd polski wziął na siebie odpowiedzialność bycia tzw. „przekaznikiem” europejskich wartości dla krajów ze wschodniej granicy Unii Europejskiej². Polskie uczelnie wyższe mają w tym wiodące zadanie, ponieważ kształcą cudzoziemców, stają się Alma Mater dla dużej liczby studentów zagranicznych z Ukrainy, Białorusi, Gruzji, Kazachstanu, i innych krajów wschodnich. Specjalne warunki finansowe odbycia studiów oraz możliwości stypendialne, dają szansę młodzieży zagranicznej zdobyć europejskie wykształcenie, podczas gdy w swoim kraju ojczystym borykają się z trudnościami finansowymi. Polityka otwarcia się Polski na wschód, a szczególnie Program Partnerstwa Wschodniego, zainicjowany po raz pierwszy w roku 2009 przez Ministra Spraw Zagranicznych Polski Radosława Sikorskiego, dał asumpt do zwiększenia migracji repatriantów oraz zdolnej młodzieży. Część z nich pozostaje w Polsce, a część wraca do krajów ojczystych i stają się „ambasadorami” Polski zagranicą.

Program Partnerstwa Wschodniego wniósł duży wkład w poszerzeniu się polskiej dyplomacji publicznej w krajach wschodnich. Spośród najważniejszych obszarów współpracy, które zainicjowały Polska i Szwecja, należy zwrócić uwagę na instrumenty, rozwijające współpracę naukową, a szczególnie wdrażanie programów skierowanych do młodzieży, wspieraniu dialogu międzykulturowego i współpracy w dziedzinie kultury oraz rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Współpraca naukowa i wymiana poglądów i doświadczeń, odgrywa ważną rolę podczas wdrażania innych reform, takich jak pogłębienie strefy wolnego handlu, złagodzenie reżimu wizowego, i inne reformy, które znalazły się w polsko – szwedzkiej inicjatywie Partnerstwa Wschodniego. Według pomysłodawców, społeczeństwo, do którego był skierowany ten program, miało się nauczyć jak skuteczniej działać dla dobra własnego kraju i jego mieszkańców. Dlatego jednym z istotnych zadań Partnerstwa Wschodniego było zbliżanie do siebie mieszkańców państw partnerskich poprzez współpracę kulturalną, budowę społeczeństwa obywatel-

---

² Tamże, s.56

skiego oraz dialogu międzykulturowego³. Jak już wspomniano, polskie uczelnie wyższe, jako te najbardziej dostępne instytucje dla obywateli krajów wschodnich odgrywały wielką rolę. Z ramienia Programu Partnerstwa Wschodniego, polskie uczelnie stały się siłą napędową polskiej dyplomacji publicznej, przyczyniają się do prawdziwego postępu w zacieśnianiu więzi między krajami zza granicy wschodniej.

Dyplomacja publiczna w definicyjnym ujęciu

Warto raz jeszcze podkreślić, że dyplomacja publiczna to nowoczesne narzędzie polityki zagranicznej współczesnego państwa. Nie istnieje jedna powszechnie akceptowana definicja dyplomacji publicznej, ze względu na to, iż jest ona zarówno dziedziną nauki jak i praktyki. Naukowcy całego świata odnoszą termin do procesów komunikacyjnych podmiotów niepaństwowych, organizacji lub korporacji, jako mechanizm wywierania wpływu na politykę rządów, poprzez oddziaływanie skierowane wobec obywateli. Sformułowanie to może być scharakteryzowane na dwa sposoby. W pierwszym ujęciu, aktor bezpośrednio uczestniczy w procesie komunikacji dla tworzenia sprzyjającej opinii publicznej w innym kraju, w drugim natomiast, poprzez informowanie społeczności zagranicznej wpływa na rząd w celu przyjęcia przyjaznej polityki wobec podmiotu.

Powstanie dyplomacji publicznej, jej stosowanie i wykorzystanie jako narzędzia polityki zagranicznej jest badane przez amerykańskich naukowców. Edmund Gullion, jako jeden z pierwszych podaje definicję i próbuje scharakteryzować jej instrumenty. Stwierdza on, że dyplomacja publiczna jest zjawiskiem odzwierciedlającym opinię publiczną obywateli. Naukowiec podkreślił, że pod pojęciem „dyplomacja publiczna” należy rozumieć przede wszystkim sposób, za pomocą którego rządy państwowe i pozarządowe organizacje lub samodzielne osoby, wpływają na opinię innych krajów, a zatem wpływają i dopasowują swoją politykę zagraniczną⁴.

Z kolei, znany amerykański politolog i badacz w sferze stosunków międzynarodowych Joseph Samuel Nye, podkreśla ważność nowoczesnych tendencji rozwoju technologicznego i nieograniczoną możliwość narzędzi informacyj-

---

³ A. Cianciara, *Partnerstwo Wschodnie 2009 – 2014. Geneza, funkcjonowanie, uwarunkowania*, Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2014, s. 76-77.

⁴ M. Leszczyński, 2016, *Dyplomacja publiczna jako narzędzie międzynarodowego public relations – casus Polski*, [w:] *Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce. Nauki humanistyczne i społeczne*, Leśny J., Nyckowiak J. (red.), Część I, *Młodzi Naukowcy*, Poznań, s. 48

nych, mających ogromny wpływ na kształtowania dyplomacji publicznej jako instrumentu polityki zagranicznej. Joseph Nye porównuje dyplomację publiczną do koncepcji „miękkiej siły” (soft power), która jest charakteryzowana jako działanie przewidujące uzyskanie od innych, tego czego potrzebujesz za pomocą atrakcyjności państwa, a nie przemocą lub przekupstwem⁵.

W Polsce za pioniera badań nad dyplomacją można uważać Józefa Kukułkę. W swoich pracach skupiał się on raczej na dyplomacji klasycznej. Profesor Kukułka zaznaczał, że charakterystycznym elementem dyplomacji jest tajność, która była przejawiana w sposób różnorodny. To oznaczało, że większość decyzji podejmowało się w sposób tajny, nie ujawniając ich publiczności⁶. Wątek ten kontynuował Przemysław Deszczyński, który potwierdzał tezę, iż tajność była ważnym elementem dyplomacji klasycznej, jednakże w obecnych czasach obecność mediów nie sprzyja rozwojowi dyplomacji w jej tradycyjnym ujęciu. Według Przemysława Deszczyńskiego końcowy efekty działań dyplomatycznych musiał być upubliczniony, po to by społeczeństwo stało się czynnym „graczem” w kontaktach międzynarodowych. W świetle tych zmian forma dyplomacji klasycznej wydaje się być nieskuteczna, w wyniku czego jest ona wspierana poprzez inne formy działalności z zakresu komunikowania i budowania relacji w środowisku międzynarodowym. Zmiany te zaszły pod wpływem trzech głównych czynników: demokratyzacji, mediatyzacji i globalizacji⁷. To właściwie one w sposób bezpośredni wpłynęły na wzrost znaczenia nowych form polityki zagranicznej, spośród których wyróżnić należy dyplomację publiczną.

Jedną z najbardziej znanych badaczek dyplomacji publicznej w Polsce, Beata Ociepka, stwierdza, że dyplomacja publiczna, to dwustronna forma komunikowania międzynarodowego skierowana do publiczności zagranicznych, realizowana przez wykorzystywanie środków przekazu i kanałów o charakterze bezpośrednim. Uczona podkreśla, iż celem publicznej dyplomacji jest wspieranie wizerunku kraju i społeczeństwa za granicą poprzez wpływ na opinię publiczną w krajach partnerskich. Efektem tego wpływu jest kształtowanie pozytywnych postaw wobec konkretnego kraju i społeczeństwa, w wyniku czego osiągnięcie celów i interesów państwa w środowisku międzynarodowym staje się bardziej realne. Według Beaty Ociepki, wśród aktywnych podmiotów dyplomacji publicznej znajdują się rządy państw, pozarządowe organizacje, instytucje publiczne i niepubliczne, przedstawiciele biznesu, nauki, zwykli

---

⁵ Center of Public Diplomacy, *What is Public Diplomacy?*, <http://uscpublicdiplomacy.org/page/what-pd>, [dostęp 15.03.2018]

⁶ Leszczyński, M., op.cit, s. 48

⁷ Ibidem, s. 49

obywatele i wszyscy inni uczestnicy stosunków międzynarodowych, którzy mogą mieć wpływ na wizerunek danego państwa i społeczeństwa⁸.

Podsumowując wyżej podane definicje dyplomacji publicznej należy stwierdzić, iż jest to nowy kierunek polityki zagranicznej państw oparty na wielostronnej komunikacji, przede wszystkim realizowany przez społeczeństwo i kierowany do innego społeczeństwa, w celu poprawienia swojego wizerunku oraz promowania kultury i wartości. Dyplomacja publiczna wynika zatem z procesów demokratyzacji, mediatyzacji i globalizacji, co oznacza, iż współczesna dyplomacja objęła więcej obszarów życia społecznego.

W porównaniu do klasycznej współpracy międzypaństwowej, dyplomacja publiczna posiada wiele więcej zalet. W szczególności wymaga mniejszej ilości zasobów finansowych oraz wkładu pracy urzędników. Charakteryzuje się zróżnicowanym arsenałem metod i instrumentów realizacji polityki zagranicznej, jak i uniwersalnością, czyli możliwością dopasowania się do różnych socjalnych i kulturowych warunków czy tradycji. Znajduje to odzwierciedlenie w długofalowych i perspektywicznych relacjach, a także polepszeniu wizerunku poszczególnych państw. Współcześni badacze zjawiska polityki zagranicznej wyszczególniają następujące podstawowe obszary oddziaływania dyplomacji publicznej:

Dyplomacja cyfrowa - jeden z najbardziej aktywnie wykorzystywanych kierunków dyplomacji publicznej, zwana też „Dyplomacją Web 2.0”⁹. Nazwa sugeruje, że sposób prowadzenia dyplomacji rozumie się jako wpływ na opinię masową i procesy przyjęcia decyzji w polityce zagranicznej przez sieć internetową. Dyplomacja cyfrowa daje możliwość podmiotom państwowym, jak i niepaństwowym aktorom przekazywania pozycji politycznej innym krajom, w maksymalnie krótkim czasie i bez dużego nakładu finansowego. Można szybko uzyskać odpowiednią reakcję społeczeństwa i elastycznie reagować, zmieniając treść swojej polityki zagranicznej wobec różnych podmiotów. Podstawowymi formami realizacji dyplomacji cyfrowej są: prowadzenie wideo kanałów w sieciach YouTube lub Instagram, prowadzenie blogów i aktywność na Twitterze, zarządzanie profilami w sieciach społecznościowych typu Facebook¹⁰. Ta praktyka obecnie jest szeroko wykorzystywana poprzez różne instytucje państwowe, organizacje międzynarodowe, oraz indywidualnych aktorów politycznych.

---

⁸ B. Ociepka, *Dyplomacja publiczna jako forma komunikowania*, [w:] *Dyplomacja publiczna*, B. Ociepka (red.), Wrocław 2008, s. 12.

⁹ J. Arendarska, *Elektroniczna dyplomacja – nowe narzędzia komunikowania w dyplomacji*, [w:] [Kwartalnik Naukowy OAP UW "e-Politikon"](#) 2012 nr. 4, wyd. Ośrodek Analiz Politycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 44

¹⁰ J. Arendarska, op.cit, s. 53-54

Dyplomacja turystyczna jest nieformalną, ale legalną działalnością poszczególnych obywateli, struktur handlowych, firm i organizacji, które realizują narodowe i społeczne interesy ekonomiczne państwa na arenie międzynarodowej bez ingerencji rządu. Dyplomacja turystyczna, to narzędzie pozwalające państwu „przedstawić się” szerzej na arenie międzynarodowej. Na większość globalnych miast świata przypada 13 z 20 najbardziej popularnych kierunków międzynarodowej turystyki, a co za tym idzie, jest jednym z warunków kształtowania globalnej przestrzeni komunikacyjnej. W pewnym sensie dyplomacja turystyczna wpisuje się w pojęcie "miękkiej siły", zorientowanej na poszerzenie kontaktów w sferze międzyludzkiej¹¹. Szybki rozwój globalnego rynku i aktywne kształtowanie inwestycji na terenach turystycznych jest oczywistym powodem zainteresowania. Każdy obszar (miasto lub kraj) stara się zająć wyjątkowe miejsce w świadomości potencjalnych konsumentów, tworząc konkurencyjność i własną tożsamość, przekładając to na atrakcyjność dla inwestorów oraz turystów.

Dyplomacja kulturalna – instrument społeczny, pozwalający przekazywać wartości kulturowe różnych krajów w celu propagowania spokoju i wzajemnego porozumienia się między obywatelami wszystkich państw. Do najbardziej znanych formy dyplomacji kulturalnej na całym świecie zaliczamy wystawy, fora, dyskusje, koncerty, festiwale. Dyplomacja kulturalna należy do obszarów działalności dyplomatycznej i jest powiązana z kulturą jako obiektem i instrumentem dla osiągnięcia podstawowych celów polityki zagranicznej państwa oraz stworzenia korzystnego wizerunku kraju, popularyzacji obyczajów i języka¹². Obecnie ambasady różnych krajów wprowadzają instrumenty kulturalne w codzienną działalność placówki dyplomatycznej poprzez stworzenia specjalnej sekcji kulturowej oraz zatrudnieniu profesjonalnych marketingowców, kulturoznawców.

Szeroko rozumiane określenie w obrębie promowania polskiej kultury przynosi efekty m.in. w obszarze uatrakcyjnienia studiowania w Polsce. Polskie szkolnictwo wyższe pod kątem umiędzynarodowienia przeżywa rozkwit, co z kolei pozytywnie wpływa na wiele płaszczyzn, tj. zwiększenie populacji, zmniejszenie stopy bezrobocia czy wzrost gospodarki krajowej¹³.

---

¹¹ Т. Черевичко, Туризм как инструмент публичной дипломатии, [в:] Научное периодическое издание «Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия: История. Международные отношения» 2014 №4, Саратов, стр. 93-94.

¹² В. Клименко, *Публічна дипломатія: елегантний тандем мистецтва і політики*, [в:] *Українська життя правда*, <https://life.pravda.com.ua/culture/2016/04/15/211092/>, [dostęp 15.04.2016].

¹³ W 2016 roku w Polsce zostali zatrudnieni ponad 1 milion osób z Ukrainy. Cudzoziemcy wypełnili lukę na rynku pracy tym samym obniżyli stopę bezrobocia. W tym roku w Polsce odno-

Instrument dyplomacji kulturalnej miał szczególne znaczenie podczas wdrażania Programu Partnerstwa Wschodniego przez Polskę. Dany instrument miał przede wszystkim sprzyjać wykształceniu pozytywnych postaw wśród ukraińskiej, rosyjskiej, białoruskiej publiczności wobec celów polskiej polityki zagranicznej, albo wartości bliskich polskiej racji stanu. Polscy politycy dostrzegli, iż kultura, nauka i sport mogą być jednym z kluczowych elementów, który bezpośrednio wpływa na bezpieczeństwo zarówno Polski, jak i całej Europy¹⁴. Według dokumentu „Priorytety Polskiej Polityki Zagranicznej 2012–2016”, który ukazał się na oficjalnej stronie MZS Polski w marcu 2012 roku, upowszechnianie praw człowieka, rządów prawa i demokracji służyć kształtowaniu przyjaznego środowiska międzynarodowego, zapobiegania konfliktom, podwyższeniu stabilności gospodarczej krajów zza wschodniej granicy Polski. Dodatkowo autorzy dokumentu podkreślają za kluczowy kierunek polskiej polityki wschodniej uznali upowszechnienie wśród wschodnich sąsiadów Polski wartości tolerowane w całej Unii Europejskiej¹⁵.

Dyplomacja kulturalna Polski

Za początek dyplomacji kulturalnej RP można uważać lata 90. XX wieku, kiedy toczyła się aktywna dyskusja dotycząca modelu realizowania działalności promocyjnej kultury polskiej na świecie. Polscy naukowcy wskazywali na potencjał i atrakcyjność polskiej kultury, jako czynnika w pełni kompletnego, który zapewni stałą obecność Polski w międzynarodowej wymianie kulturowej. Inni z kolei nie wierzyli, iż kultura może stanowić instrument polityki zagranicznej. Uważali z kolei, że wyznacznikiem popularności kraju musi być rozwój gospodarczy i wskaźnik PKB, wkład inwestorów zagranicznych, a także

---

towano najniższą od 30 lat stopę bezrobocia. Już pod koniec czerwca 2017 roku, Eurostat opublikował dane, w których wskazał, iż stopa bezrobocia w Polsce wyniosła 4,7 procent, co oznaczało, że Polska zbliżyła się do progu bezrobocia naturalnego. Mimo gwałtownego wzrostu liczby pracowników ukraińskich, wynagrodzenia w Polsce cały czas rosło. Od I kwartału 2015 roku do I kwartału 2017 roku przeciętne wynagrodzenie zwiększyło się z 4055 zł do 4354 zł. To oznacza, że większość zatrudnionych pracowników obcokrajowców, posiadało niezbędne kwalifikacje i wykształcenie, żeby utrzymać poziom stawek na rynku pracy, zob. Bińkowski J., *Ukraińska imigracja do Polski. Analiza zjawiska w kontekście sytuacji na rynku pracy*, Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, wyd. Warsaw Enterprise Institute, Warszawa–Wojnowice 2017, s. 29-30.

¹⁴ A. Woronecka, *Instytuty Polskie, jako instrument dyplomacji publicznej w Polskiej Polityce Wschodniej*, [w:] *Dyplomacja i bezpieczeństwo*, Nr 1(1)/2013, Wyd. Uniwersytet Wrocławski, s. 145-146

¹⁵ Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, *Priorytety Polskiej Polityki Zagranicznej 2012–2016*, <https://www.ms.gov.pl/resource/aa1c4aec-a52f-45a7-96e5-06658e73bb4e:JCR>, Warszawa, Marzec 2012, s. 18, dostęp 24.04.2018

działalność dyplomacji klasycznej. Z biegiem czasu, okazało się, że ci pierwsi mieli rację. Dzięki współpracy kulturowej, wymianie idei i wartości, coraz częściej dochodziło do stabilizacji sytuacji politycznej¹⁶.

Polityka zagraniczno-kulturalna zorientowana jest na:

- **cele pierwszorzędne**, czyli kreowanie współczesnego obrazu kultury polskiej, natychmiastowa reakcja wobec oczekiwań odbiorców, wzbudzenie ich zainteresowania oraz ułatwianie dostępu do polskiego dziedzictwa kulturowego czy uczestnictwa w życiu kulturalnym Polski;

- **cele drugorzędne** - obiektywizację wizerunku Polski za granicą w coraz to szerszych grupach społecznych, a szczególnie w państwach, które zajmują istotne miejsce w polskiej polityce międzynarodowej¹⁷.

Polska dyplomacja kulturalna nastawiona jest przede wszystkim na młodzież szkolną, studentów, rządy administracyjne i organizacje pozarządowe, ponieważ właściwie te grupy odbiorców są najbardziej aktywne podczas upowszechnienia pozytywnej opinii o Polsce.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego odgrywają wiodącą rolę w procesie kreowania i realizacji dyplomacji kulturalnej. Oprócz nich wśród ważnych instytucji zajmujących się promowaniem Polski zagranicą znajduje się m.in. Instytut Adama Mickiewicza. Dodatkowo, w celu efektywności działań promocyjno-kulturowych w 2000 roku przy wsparciu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zostały stworzone m.in. Międzynarodowy Centrum Kultury, Instytutu Książki oraz sieć polskich Instytutów w różnych miastach świata.

MSZ rozpoczęło od 2000 roku aktywne działania w ramach promocji i upowszechniania osiągnięć polskiej kultury, historii i życia naukowego. Efektem było stworzenie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury Rzeczypospolitej Polskiej w 2004 roku. Do wybitnych projektów należało powołanie właśnie wtedy Instytutu Adama Mickiewicza, o czym wspomniano już wyżej, stworzonego na wzór znanych europejskich organizacji tj. Sojusz Francès, Instytut Cervantesa czy Instytutu Szwedzkiego¹⁸.

Zadaniem Instytutu jest szeroka promocja Polski w kraju jak i zagranicą. Jej realizacja polega na organizacji i udziale polskich przedstawicieli

---

¹⁶ Н. Косолапов, *Мягкая сила Республики Польша*, Е-notabene №10, 24.04.2016, http://e-notabene.ru/nb/article_18581.html dostęp 24.04.2018

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ P. Kieliszewski, Poprawski M., *Instytucje publiczne i dyplomacja kulturalna. Potencjały i wyzwania*, [w:] *Zarządzanie Publiczne* NR 3(9)/2009, Red. Hausner J., Wydawnictwo Naukowe Scholar, s.21-22

w wydarzeniach kulturalnych¹⁹. Polski Instytut Adama Mickiewicza ma swoje przedstawicielstwa w 25 krajach, w tym m.in. na Ukrainie i Białorusi. Pracownicy IAM organizują imprezy literackie, muzyczne, festiwale kina i teatru (np. przygotowują tydzień kultury ukraińskiej w Warszawie, białoruski rock festiwal "Basovichcha" czy białoruski festiwal filmów)²⁰. W początkowej fazie swojej działalności IAM zajmował się również organizacją krzyżowych "sezonów" kultury polskiej w wielu krajach. Na swoim koncie pracownicy IAM mają ogromną liczbę zrealizowanych projektów na terenie całej Europy, m.in. w krajach przestrzeni postradzieckiej. Najbardziej znanym jest "I, CULTURE Orchestra" skierowany do młodzieży z Krajów Partnerstwa Wschodniego. Projekt wdrożony został w 2011 roku a jego założeniem było poszukiwanie oraz umożliwienie współpracy młodych talentów muzycznych z krajów PW i Polski. W 2018 r. dołączyli do nich po raz pierwszy muzycy z Węgier²¹. Działania miały na celu wspieranie dialogu między krajami Europy Wschodniej i Południowego Kaukazu. Dodatkowo Instytut Adama Mickiewicza wspiera Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ochronie polskiego dziedzictwa kulturowego, skupiając się na utrzymaniu pomników, grobów, eksponatów muzealnych i katedr polskich na całym świecie²². Jest to ważna część pracy w realizacji dyplomacji kulturowej na świecie.

Polityka w sferze szkolnictwa wyższego

Polski system edukacji zajmują szczególne miejsce w realizacji zadań dyplomacji publicznej. Polacy stworzyli bardzo dobrą praktykę promocji państwa przez zachęcanie obcokrajowców do podjęcia nauki w Polsce. Proces nazywany jest umiędzynarodowieniem szkolnictwa wyższego Polski. Przez pojęcie „umiędzynarodowienie” rozumiemy szereg działań realizowanych przez jednostki edukacyjne oraz MNiSW skierowany na zachęcanie studentów z innych krajów do podjęcia studiów, zatrudnienie kadry zagranicznej na uniwersytetach, aktywne uczestnictwo polskich studentów w programach międzynarodowej wymiany studenckiej. Społeczność akademicka stwierdza, iż przez zachęcanie studentów można osiągnąć poprawienie jakości kształcenia

---

¹⁹ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Raport o stanie kultury, http://www.kongreskultury.pl/library/File/RaportPromocja/promocja_kult_streszczenie.pdf, [dostęp 22.03.2018].

²⁰ Strona internetowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polski http://www.ms.gov.pl/pl/po-lityka_zagraniczna/dyplomacja_publiczna/instytuty_polskie/ [dostęp 22.03.2018].

²¹ Strona internetowa Instytutu Adama Mickiewicza, <https://iam.pl/pl/programy/program-i-culture-orchestra>, [dostęp 22.03.2018].

²² Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Polski, [dostęp 22.03.2018].

i badań naukowych oraz zapewnienie odpowiednich warunków studiowania. Szczególnie ważnym aspektem jest podnoszenie kompetencji i umiejętności kadr akademickich²³. Te działania znajdują swoje odzwierciedlenie w polepszeniu wizerunku kraju w opiniach obcokrajowców studiujących na polskich uczelniach. Rząd polski większość przybywających osób wspiera finansowo, przyznając stypendia naukowe lub organizując programy bezpłatnej edukacji.

Według danych GUS z 2016 roku na polskich uczelniach studiowało ponad 57 tys. cudzoziemców z 157 krajów. Wskaźnik jest o 10% większy w porównaniu z rokiem 2015. Z kolei w 2017 roku, według danych z POL-on, liczba obcokrajowców wyniosła 65 069. Wśród przyjeżdżających są studenci z Norwegii, Szwecji, Niemiec, Czech, Hiszpanii, Rosji i Turcji, jednakże największą ilość stanowią Hindusi 3,3% wszystkich studentów cudzoziemców, Białorusini 7,9% ogółu studentów zagranicznych w Polsce, a najwięcej młodzieży studiującej jest z Ukrainy - 53,5% ogółu obcokrajowców studiujących na polskich uczelniach²⁴.

Obecnie studenci z Ukrainy zajmują pierwsze miejsce wśród zagranicznych obywateli podejmujących studia w Polsce. W roku akademickim 2013-14 ok. 15 tys. Ukraińców przybyło do kraju w ramach szkolnictwa wyższego, z kolei dwa lata później w roku akademickim 2015/2016 wskaźnik wzrósł o połowę – 35 589. W roku 2017 studia wyższe w Polsce podjęło 39 952 studentów narodowości ukraińskiej. Ponad 4 tys. otrzymuje różnego rodzaju stypendia rządowe²⁵. W roku 2014 -15 z powodu trwającej wojny w Donbasie i niekorzystnej sytuacji gospodarczej, ilość przyjezdnych studentów z Ukrainy była największa. Ukraińscy studenci w związku z brakiem perspektyw w kraju korzystała z możliwości, które dawał im polski rząd. Polska wprowadziła działania pomocowe w momencie pogorszenia się sytuacji na Ukrainie, odgrywając rolę szczególniego opiekuna ukraińskiej młodzieży.

Wielkim zainteresowaniem wśród obywateli Ukrainy cieszyła się polska wersja europejskiego programu wymiany studenckiej „Erasmus +”. W 2014 roku ten projekt zainwestowano ok. 11 mln zł²⁶. Powyższe działania odzwierciedlają idee polityki zagranicznej w stosunku do Ukrainy. Programy, o których wspomniano wyżej, są kluczowym czynnikiem rozwoju stosunków

---

²³ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, *Program umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego*, http://www.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2015_06/ed5a831ec649a91c619602597f1ae553.pdf, [dostęp 21.03.2018].

²⁴ W. Sawiński, *Autostrada Edukacyjna Polska – Ukraina*, http://upc.kpi.ua/documents/dni_nauky/presentations/06-04-2017/Siwinski.pdf, [dostęp 21.03.2018].

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, [dostęp 21.03.2018]

nie tylko z rządem Ukrainy w dziedzinie edukacji, ale i jej obywatelami, biorąc pod uwagę, iż młodzież ukraińska jest bezpośrednim odbiorcą europejskich ideałów.

Polityka Warszawy wobec Białorusi jest w dużej mierze podobna i opiera się na "polityce tradycji", opartej na założeniu, że ludzie z dobrym wykształceniem mogą wnieść ogromny wkład w zmiany społeczne w swoim kraju. Dla ludności białoruskiej o poglądach demokratycznych ma to szczególne znaczenie, ponieważ liczą, iż wykształcona w Europie młodzież będzie w stanie przeciwdziałać autorytarnym rządowi Aleksandra Łukaszenki. Studenci z Białorusi zajmują drugie miejsce pod względem ogólnej ilości obcokrajowców studiujących w Polsce (w roku akademickim 2016-17 – ponad 5 tys.)²⁷. Ważną rolę w wsparciu edukacji Białorusinów odgrywa określona liczba stworzonych stypendiów, m.in. "Program Stypendialny Konstantego Kalinowskiego".

Karta Polaka

Mówiąc o studentach zagranicznych w Polsce, przede wszystkim z byłych republik radzieckich, należy wspomnieć, iż znaczna część korzysta z takich samych praw jak obywatele polscy. Wynika to z posiadania dokumentu, potwierdzającego przynależność do narodu polskiego.

Karta Polaka to dokument, który potwierdza asymilację z narodem polskim, osób niebędących obywatelami lub niemających pozwolenia na osiedlenia się w Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawą z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka określa uprawnienia posiadacza, zasady przyznawania, utraty ważności i unieważniania oraz właściwość i tryb postępowania organów w tych sprawach. Przede wszystkim możliwość otrzymania Karty Polaka ma osoba, która:

- wykazuje swój związek z polskością poprzez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i obyczajów;

- deklaruje przynależności do narodu polskiego;

- wykazuje, że co najmniej jedno z jej rodziców lub dziadków albo dwoje pradziadków jest lub było narodowości polskiej, lub posiadało obywatelstwo polskie;

- przedstawia zaświadczenie upoważnionej organizacji polskiej w kraju zamieszkania, potwierdzające aktywne zaangażowanie w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej przez okres co najmniej 3 lat;

- oświadczy, że ona lub jej krewni nie byli repatriowani z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, na podstawie

---

²⁷ W. Sawiński., op.cit.

umów repatriacyjnych zawartych w latach 1944-1957 przez Rzeczpospolitą Polską albo Polską Rzeczpospolitą Ludową z Białoruską Socjalistyczną Republiką Radziecką, Ukrainą Socjalistyczną Republiką Radziecką, Litewską Socjalistyczną Republiką Radziecką i Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich do jednego z państw będących stroną tych umów.

Karta Polaka może być przyznana także osobie, której pochodzenie zostało prawomocnie stwierdzone, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 listopada 2000 roku o repatriacji. O Kartę mogą się ubiegać wyłącznie obywatele Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Estonii, Gruzji, Kazachstanu, Kirgistanu, Litwy, Łotwy, Mołdawii, Rosji, Tadżykistanu, Turkmenistanu, Ukrainy lub Uzbekistanu²⁸.

Wraz z wejściem w życie ustawy o Karcie Polaka w 2007, w polskim szkolnictwie wyższym odnotowuje się wzrost studentów z zagranicy. Polska oferta edukacyjna np. dla osób z Ukrainy posiadających pochodzenie polskie staje się bardziej atrakcyjna, przede wszystkim ze względu na koszty podjęcia studiów oraz możliwości uzyskania świadczeń stypendialnych. Ze względu na poziom korupcji na uczelniach ukraińskich, wybór na korzyść polskiego uniwersytetu jest oczywisty. Tym bardziej, że dostarczając zaświadczenia o dochodach rodziców z Ukrainy, które są zbyt niskie w porównaniu do polskich wynagrodzeń, student ma możliwość otrzymania stypendium socjalnego w wysokości ponad 700 zł miesięcznie, dodatkowo mając możliwość ubiegania się o stypendium rektora dla najlepszych studentów²⁹.

Wskaźnik posiadaczy Kart Polaka jest trudny do obliczenia, ponieważ nie wszyscy podejmują studia w Polsce, większość cudzoziemców, przede wszystkim Ukraińcy i Białorusini przyjeżdżają do Polski w celu poszukiwania pracy, ponieważ dokument daje prawo do bezterminowego pozwolenia na pracę. Ustawa o cudzoziemcach z 2013 roku z kolei przyznaje prawo osobom, które udowodnią pochodzenie polskie, ubiegającym się o zezwolenie na pobyt stały u właściwego wojewody, pomijając drogę uzyskania Karty Polaka w swoim ojczystym kraju.

Określone działania można odnieść zarówno do polityki migracyjnej RP jak i do działań dyplomacji publicznej. Niewątpliwie ma to związek z pozytywnym wizerunkiem Polski w oczach obywateli krajów postradzieckich. Dając możliwość podjęcia studiów wyższych w Europie za darmo, Polska przyciąga cudzoziemców z innych krajów wschodnich, gdzie poziom życia jest niemal

---

²⁸ Portal informacyjny „Migrant Info”, http://www.migrant.info.pl/Karta_Polaka.html, [dostęp 22.03.2018]

²⁹ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, *Podjęcie i odbywanie przez cudzoziemców nauki w polskich szkołach wyższych*, <http://www.nauka.gov.pl/podejmowanie-i-odbywanie-przez-cudzoziemcow-nauki-w-polskich-szkolach-wyzszych/>, [dostęp 25.03.2018]

dwa razy niższy, a koszty edukacji przekraczają czasami 10 tys. dolarów rocznie.

Opolskie uczelnie, a dyplomacja publiczna

Opole jest miastem, gdzie widoczne są efekty działania dyplomacji kulturalnej i turystycznej. Wynika to przede wszystkim z wzrostu populacji kosztem osób, które podejmują studia oraz przyjeżdżają do pracy w Polsce. W porównaniu do roku 2014, liczba cudzoziemców zamieszkałych region opolski wzrosła o 300 procent³⁰.

Według Narodowego Spisu Ludności 2011 w województwie opolskim zamieszkiwało ok. 990 tys. osób, co oznacza, iż jest to najmniejsze województwo pod względem populacji. Problem depopulacji dla regionu opolskiego jest szczególnie ważny, ponieważ liczba mieszkańców gwałtownie spada w związku z zwiększeniem migracji mieszkańców Opolszczyzny do Niemiec, jak i również do innych krajów Europy Zachodniej. W związku z tym, podjęto szereg działań skierowanych, by stymulować imigracje obywateli polskich i cudzoziemców (studentów i migrantów pracujących). Opolskie uczelnie wyższe odgrywają ważną rolę, ponieważ przyciągają młodzież, która potrafi szybko się zintegrować, a po ukończeniu studiów absolwenci-cudzoziemcy stają się pożądanymi fachowcami na rynku pracy.

Uniwersytet Opolski, jako jedna z pierwszych uczelni w Polsce, dołączył się do inicjatywy Partnerstwa Wschodniego, tym samym stał się instytucją realizującą politykę otwarcia się Polski na wschód poprzez wykorzystanie instrumentów dyplomacji kulturalnej. W wyniku tych działań, na mocy uchwały Senatu Uniwersytetu Opolskiego z dnia 25 października 2012 roku, w Opolu powstało Centrum Partnerstwa Wschodniego w Uniwersytecie Opolskim, którego głównym założeniem jest zacieśnienie współpracy Unii Europejskiej z sześcioma wschodnimi sąsiadami: Armenią, Azerbejdżanem, Białorusią, Gruzją, Mołdawią i Ukrainą³¹. Od momentu powstania CPW stał się swoistym forum dialogu kultur oraz wymiany doświadczeń. Do najważniejszych zadań Centrum Partnerstwa Wschodniego UO należą:

---

³⁰S. Kubiciel-Lodzińska, Skłonność Cudzoziemców do podejmowania pracy i osiedlania się w województwie opolskim, [w:] *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, Nr 309, 2017, s. 110

³¹Uchwała nr 4/2012-2016 Senatu Uniwersytetu Opolskiego z dnia 25.10.2012 w sprawie powołania Centrum Partnerstwo Wschodnie https://apps.uni.opole.pl/zarzadzenia/upload/2012-11-14-113106_zarz.pdf [dostęp 27.07.2018]

- współpraca naukowa i kulturowa między Uniwersytetem Opolskim a uczelniami partnerskimi z krajów Partnerstwa Wschodniego;
- wsparcie przy rekrutacji na studia cudzoziemców z krajów Partnerstwa Wschodniego;
- realizacja projektów na rzecz wymiany naukowej kadry dydaktycznej oraz studentów z Polski i krajów Partnerstwa Wschodniego;
- współpraca z Urzędem Miasta Opola, Opolskim Urzędem Wojewódzkim, Urzędem Marszałkowskim w celu polepszenia procesu zarządzania migracją w regionie opolskim oraz wsparciu w lepszej integracji cudzoziemców z krajów Partnerstwa Wschodniego;
- organizacja wydarzeń służących popularyzacji kultury polskiej oraz kultur krajów Partnerstwa Wschodniego w regionie opolskim;
- współpraca z placówkami dyplomatycznymi oraz instytucjami polonijnymi w krajach PW w celu zapewnienia wsparcia osobom, chcącym podjąć studia w Polsce;
- upowszechnienia wartości europejskich wśród studentów oraz innych cudzoziemców przebywających w regionie opolskim z krajów Partnerstwa Wschodniego.
- zapewnienie całościowego doradztwa pod kątem prawa edukacji w Polsce oraz legalizacji pobytu w Polsce³².

Efektom aktywnej działalności Centrum Partnerstwa Wschodniego w ciągu ostatnich sześciu lat jest fakt, iż spośród pięciu uczelni wyższych w Opolu, Uniwersytet Opolski jest najbardziej wybieranym przez obcokrajowców. W 2010 roku na UO studiowały zaledwie 72 osoby, w 2013 – 159. W kolejnych latach można zaobserwować znaczny wzrost liczby studentów. W 2014, aż 326 cudzoziemców podjęło studia na Uniwersytecie Opolskim. W roku akademickim 2017/2018 przyjęto 277 cudzoziemców, w tym 222 osoby z krajów Partnerstwa Wschodniego³³. Podczas rekrutacji na studia dominowały takie państwa jak Ukraina, Gruzja, Białoruś, Mołdawia, Rosja, Azerbejdżan, Tunezja, Uzbekistan, Indonezja, Indie, Kazachstan, Chiny, Tajwan, Bangladesz. Studia na Uniwersytecie Opolskim stały się popularne dzięki m.in. przyjętej przez Senat UO optymalnej stawki opłat za studia i szerokiego programu pomocowego, który realizuje CPW w ramach projektów *Razem dla Integracji* finansowanego z Programu Krajowego Funduszu Azyłu Migracji i Integracji, który rozpoczął się w kwietniu 2018 roku, *Letnia Szkoła Języka i Kultury*

---

³² Działalność Centrum Partnerstwa Wschodniego UO, <http://cpw.uni.opole.pl/o-nas/>, [dostęp 25.07.2018]

³³ Dane statystyczne udostępnione przez Centrum Partnerstwa Wschodniego Uniwersytetu Opolskiego w dniu 21.03.2018.

Polskiej organizowana co roku we wrześniu oraz wiele innych projektów, które szczegółowo będą opisane w dalszej części tekstu badawczego. Dzięki takim narzędziom cudzoziemcy mają łatwiejszy dostęp do korzystania z dóbr edukacyjnych w Polsce, a efektywne wsparcie dobrze działa na wizerunek uczelni w innych krajach. Centrum Partnerstwa Wschodniego prowadzi własną promocję poprzez współpracę z uczelniami wyższymi w krajach Partnerstwa Wschodniego. Dodatkowo Centrum współpracuje z ośrodkami polonijnymi, co daje możliwość dotarcia z ofertą edukacyjną do osób posiadających pochodzenie polskie.

Centrum Partnerstwa Wschodniego UO nawiązało współpracę i podpisało umowy partnerskie z wieloma uczelniami wyższymi, przede wszystkim na Ukrainie. Wśród nich są m.in. Narodowy Uniwersytet Technologii Spożywczych w Kijowie, Półtawski Narodowy Techniczny Uniwersytet im. Jurija Kondratiuka, Lwowski Narodowy Uniwersytet Medyczny im. Danyła Halytskiego, Instytut Problemów Wykształcenia Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy, Prydniprowska Państwowa Akademia Budownictwa i Architektury, Charkowski Narodowy Uniwersytet Ekonomiczny im. Semena Kuznecia, Odesski Narodowy Uniwersytet Medyczny, Ivano-Frankiwski Narodowy Uniwersytet Medyczny, Narodowy Uniwersytet Państwowej Służby Podatkowej Ukrainy, Narodowa Akademia Lotnicza Ukrainy. Z dwoma ostatnimi uczelniami Uniwersytet Opolski od lat realizuje program podwójnych dyplomów. Studenci tego programu mogą studiować na dwóch uczelniach w tym samym czasie, co daje im możliwość uzyskania zarówno dyplomu ukraińskiego jak i europejskiego.

Zespół Centrum Partnerstwa Wschodniego UO również realizuje szereg innych projektów, które wpisują się w zadania dyplomacji kulturalnej Polski wobec krajów Partnerstwa Wschodniego. Wśród nich należy wymienić Letnią Szkołę Języka Polskiego i Kultury Polskiej, która odbywa się co roku we wrześniu³⁴. Celem Letniej Szkoły Języka i Kultury organizowanej przez CPW jest podniesienie kompetencji językowych młodzieży z zagranicy, ale także zapoznanie młodych ludzi, przyjeżdżających z krajów wschodnich, z aspektami kultury polskiej, z historią, sztuką, mentalnością, specyfiką regionu opolskiego oraz przekazanie informacji o wartościach, prawach i obowiązkach obywateli państw Unii Europejskich, szczególnie Polski.

Uniwersytet Opolski również współpracuje z ośrodkami oświatowymi regionu opolskiego, w których skupiają się cudzoziemcy z krajów

---

³⁴ I .Tokarska, *Szlifują język polski, by lepiej radzić na studiach*, TVP Opole z dnia 6 września 2017, <http://opole.tvp.pl/33887259/szlifuja-jezyk-polski-by-lepiej-radzic-sobie-na-studiach>, [dostęp 27.06.2018].

w Partnerstwa Wschodniego. Dobrym przykładem jest objęcie patronatem w czerwcu 2018 roku przez Uniwersytet Opolski Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Kluczborku, w którym kształcą się ponad 150 uczniów cudzoziemców z krajów zza granicy wschodniej Polski. Współpraca będzie realizowana na wielu płaszczyznach m.in.: kulturowej, naukowej, sportowej³⁵.

Obok szkół podstawowych i liceów, Partnerstwo Wschodnie UO współpracuje z wieloma instytucjami kultury w regionie opolskim, w celu upowszechnienia kultury polskiej wśród cudzoziemców. W maju 2018 roku przy współpracy z Teatrem im. Jana Kochanowskiego, Konsulatem Honorowym Ukrainy w Opolu i Filharmonią Opolską został przeprowadzony dzień polskiej kultury dla cudzoziemców pod tytułem „Opolskie Wita”. Jak zauważył przewodniczący sejmikowej komisji nauki, kultury i sportu Opolskiego Urzędu Marszałkowskiego Hubert Kołodziej „Kultura to najlepszy sposób na integrację, ale też na edukację zarówno obywatelską, jak i historyczną”³⁶. W ramach przedsięwzięcia odbyły się spektakle, koncerty, wystawy, pokaz filmów polskich oraz targi informacyjne, gdzie wszystkie obecne tam instytucje zaprezentowały swoje działania na rzecz integracji cudzoziemców.

Kolejnym istotnym elementem „soft power” Polski realizowanym przez UO są projekty skierowane na zarządzanie migracjami w Polsce. UO ma doświadczenie w realizacji projektów finansowanych z Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, kontrolowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Polski. Są to projekty, które wspierają migracje cudzoziemców z krajów trzecich do Polski. Od 2013 roku Uniwersytet Opolski realizuje projekt *Biuro Wspierania Integracji*, ukierunkowany na pogłębienie i ułatwienie procesu integracji pomiędzy obywatelami państw trzecich i społeczeństwem przyjmującym oraz budowaniem płaszczyzny dla dialogu międzykulturowego. Projekt oferuje bezpłatne wsparcie zarówno studentom jak i pracownikom migrującym w postaci kursów języka polskiego przygotowujących do państwowego egzaminu certyfikatowego na poziomach A2, B1, B2, C1, tłumaczeń dokumentów na język polski w celu legalizacji pobytu lub podjęcia studiów w Polsce, porady prawne w celu kupna nieruchomości, auta, najmu mieszkania, podpisania umów z pracodawcą, założenia własnej działalności gospodarczej, wsparcie specjalisty do spraw kreowania wizerunku pracy, który pomaga stworzyć CV i podpowiada jak skutecznie szukać pracy. Projekt

---

³⁵B. Labutin, *Partnerstwo szkół z Uniwersytetem Opolskim wielką szansą dla licealistów*, <http://cpw.uni.opole.pl/partnerstwo-szkol-z-universytetem-opolskim-wielka-szansa-dla-licealistow/>, dostęp 27.07.2018

³⁶I. Kłopocka, *Opolszczyzna pokaże się mieszkającym tu Ukraińcom z kulturalnej strony*, [w:] NTO.PL z dnia 24.05.2018, <http://www.nto.pl/wiadomosci/opole/a/opolszczyzna-pokaze-sie-mieszkajacym-tu-ukraincom-z-kulturalnej-strony.13203706/>, dostęp 21.03.2018

wspiera cudzoziemców w legalizacji oraz innych formalności związanych z uzyskaniem karty lub innego dokumentu uprawniającego do pobytu w Polsce. Przybliży osoby z zagranicy do polskiej kultury za pomocą specjalistycznych szkoleń oraz organizowaniu bezpłatnych biletów do muzeów, teatrów lub kin³⁷.

Pierwsza edycja projektu *Biuro Wspierania Integracji* była zrealizowana w latach 2013 – 2015. Na wsparcie dla cudzoziemców, które zostało określone powyżej, Centrum Partnerstwa Wschodniego UO pozyskał 137 604 tysięcy złotych. Ze wszystkich form oferowanego wsparcia skorzystało 250 cudzoziemców, przy zakładanych 180 osobach. Projekt zyskał na popularności nie tylko na terenie miasta Opola, a również w całym regionie, co wiązało się z koniecznością kontynuacji działań. W związku z czym, Centrum Partnerstwa Wschodniego, przy wsparciu prorektor ds. zarządzania i rozwoju prof. dr hab. Wiesławy Piątkowskiej-Stepaniak, pozyskał 278 tys. złotych z Programu Krajowego Funduszu Azylu Migracji i Integracji na wsparcie dla osób studiujących lub zamierzających podjąć prace w regionie Opolskim na lata 2015-2017. Kierownik Punktu Informacyjnego projektu mgr Daniil Kononenko przedstawił raport, który pokazuje, iż w ciągu 24 miesięcy, dzięki wsparciu w ramach zarządzanego przez niego projektu, ponad 400 osób poradziło sobie z problemami, z którymi zderzyło się w nowym otoczeniu. Projekt cieszy się ogromną popularnością. Jego obszerny wachlarz pomocowy jest dużym wsparciem nie tylko w zakresie finansowym (m.in. za darmo nauka j. polskiego) ale także osoby przystępujące do projektu nie czują się osamotnione. Projekt realizuje z powodzeniem cel integracyjny. Do projektu przystąpiło o 60 procent więcej osób, niż się zakładało się na etapie wnioskowania o dofinansowanie³⁸.

Mając doświadczenie w realizacji projektów na rzecz polepszenia integracji cudzoziemców, w roku 2018 Centrum Partnerstwa Wschodniego zaczęło realizację większego i bardziej skomplikowanego projektu *Razem dla integracji* przy współpracy z Wojewodą Opolskim. Projekt służy wsparciem cudzoziemcom z krajów trzecich podczas ich integracji oraz adaptacji w regionie opolskim. Przewidziany okres realizacji projektu to kwiecień 2018 – marzec 2020³⁹.

---

³⁷ Strona internetowa projektu „Biuro Wspierania Integracji”, <http://bwi.uni.opole.pl>, [dostęp 21.03.2018].

³⁸ Dane statystyczne udostępnione przez Centrum Partnerstwa Wschodniego Uniwersytetu Opolskiego w dniu 25.03.2018

³⁹ Strona internetowa projektu „Razem dla integracji”, <https://cudzoziemcy.opole.uw.gov.pl/o-projekcie>, [dostęp 27.04.2018].

Wyżej wymienione działania powodują wielopłaszczyznowe wsparcie, które znacznie polepsza asymilację z polską kulturą i społeczeństwem. Szybki proces integracyjny odgrywa ważną rolę w wyborze docelowego miejsca pracy lub studiów, szczególnie w przypadku długoletniego osiedlenia się na terenie województwa opolskiego. Dołączając się do polityki otwarcia się Polski na wschód, Uniwersytet Opolski dobrze wkomponował się w realizację dyplomacji kulturalnej Polski, szczególnie w krajach Partnerstwa Wschodniego. Jako efekt, widzimy wzrost obecności cudzoziemców na uczelni, wzrost zainteresowania podjęciem studiów wyższych wśród imigrantów pracujących, utrwalanie się dobrej opinii wśród cudzoziemców zamieszkujących region opolski. Należy również zauważyć, iż działalność Centrum Partnerstwa Wschodniego wyszła daleko za granicę województwa opolskiego. Wśród odbiorców projektu są również obcokrajowcy, którzy zamieszkują w województwach śląskim, dolnośląskim i łódzkim. Ważny jest również fakt, że pozytywny wizerunek Polski rozpowszechniają cudzoziemcy absolwenci Uniwersytetu Opolskiego. Wśród nich mamy tych, którzy po studiach znaleźli pracę w Ministerstwie Finansów i Gospodarki Ukrainy, Ministerstwie Spraw Zagranicznych Ukrainy, potężnych korporacjach finansowych oraz znanych firmach logistycznych i transportowych, jak na przykład Emirates Airlines. Wszystko to idealnie wpisuje się w działania dyplomacji kulturalnej Polski i pozytywnie wpływa na kształtowanie wizerunku nie tylko Uniwersytetu Opolskiego.

Zakończenie

Spośród wszystkich rodzajów dyplomacji publicznej, czynnik kulturowy jest bardzo efektywnym narzędziem dyplomacji publicznej, w tym szczególnie działalność polskich uczelni wyższych. Promocja polskiej edukacji oraz poszczególnych uniwersytetów polskich na świecie jest bezpośrednim środkiem P2P, a jego skuteczność jest potwierdzona dużym zainteresowaniem studentów cudzoziemców. Polski rząd dostrzegł wielki potencjał w procesie internacjonalizacji studiów oraz zwiększeniu obecności studentów z zagranicy, w tym z krajów Partnerstwa Wschodniego, dlatego działania uczelni wyższych skierowane na promocję zagraniczną są znacząco wspierane finansowo. Potwierdzeniem tego jest finansowanie stypendiów oraz uproszczenia polityki migracyjnej dla cudzoziemców. Rozwój procesu umiędzynarodowienia szkół wyższych jest opłacalny, biorąc pod uwagę chociażby fakt, iż wielu studentów cudzoziemców pokrywa swój koszt studiów. Bazując na danych udostępnionych przez Dział Nauczania Uniwersytetu Opolskiego widać, że w 2017 roku wśród 670 studiujących cudzoziemców 479 osób pokrywają koszt studiów, a tylko 181 obcokrajowców studiuje na zasadach obowiązujących obywateli

polskich i nie płacą za studia. Oznacza to, że 71,5% studentów zagranicznych opłacają studia na Uniwersytecie Opolskim⁴⁰. Dane te podobne są w skali całego kraju. Oprócz tego, zwiększenie imigracji do Polski studentów zagranicznych oznacza również przyływ kapitału z zagranicy, bowiem studenci wydają na jedzenie, odzież, odpoczynek w Polsce. Obecni studenci oraz absolwenci zazwyczaj sami promują swoją polską Alma Mater w swoim kraju ojczystym, pomagają w rekrutacji na studia. To wielki kapitał finansowy i wizerunkowy. Wizerunek Polski znacznie poprawia się, przede wszystkim poprzez dobrze wykształconą młodzież cudzoziemską, która przekłada doświadczenie i wiedzę zdobyte w Polsce w rozwój swojego kraju. Rzeczpospolita Polska jest adwokatem krajów wschodnich w Europie, a z kolei polskie uniwersytety, służą jako wzór wartości europejskich. Dane statystyczne, przedstawione w powyższym artykule tylko udowadniają fakt, że ten kierunek dla rozwoju całej polityki zagranicznej Polski jest ważny, a jego wyniki wskazują, iż nurt edukacyjny staje się osobną dziedziną dyplomacji publicznej.

EDUCATION AS AN EFFECTIVE TOOL OF THE POLISH PUBLIC DIPLOMACY

Summary

Public diplomacy is one of the important tools of "soft power" that influences the foreign public opinion. It is characterized primarily by the way of P2P communication. It means that nowadays citizens of different countries have the main role in the development of the public diplomacy. Initially, governments did not have the possibility of interference in public diplomacy, but over the time, the state authorities created various controlled mechanisms that stimulate the improvement of the image of the state abroad. There are three types of public diplomacy: digital diplomacy, tourism, and cultural diplomacy. The latter has a particular importance. On the example of Poland, we can see how cultural diplomacy works, especially with the Eastern Partnership countries. An important element of cultural diplomacy is the internationalization of universities. Polish education is becoming more attractive for foreigners, as evidenced by the growing number of foreign students. The Polish government is financing various scholarships for foreigner students, gives financial support to the various integration projects, simplify and amend migration law. On the example of the city of Opole, where the number of international students is growing each year, we can see the effects of the internationalization of universities as an instrument of public diplomacy.

---

⁴⁰ Dane statystyczne udostępnione przez Dział Nauczania Uniwersytetu Opolskiego wg sprawozdania GUS S-10 w podziale na kategorie cudzoziemców w latach 2013 – 2017.